

Nr 2. 2023

Läsombudet

Tidningen för läsombud och högläsare

BOKTIPS!

Kom i stämning
med en god
julbok

- Möt tre högläsare
- Feelgood får fint pris
- Lättläst om EU-valet

ULLA BORGIUS ÄR ÅRETS LÄSOMBUD!

”Deltagarna måste få känna sig sedda”

OLLE SCHÖNBECK | BOLF MÅGNISSON | JAN OLSSON

[tausaus]

EN PLATS MED PERSONLIGHET

Ulla Borgius läser både
om samtiden och om
historia. Boken [tausaus]
handlar om hembygden
och är fonetisk skrift för
Torsås på småländska.

Anmäl dig till Läsombudsregistret!

Är du läsombud eller frivillig högläsare? Då kan du anmäla dig till Läsombudsregistret och få tidningen Läsombudet och nyhetsbrev från LL-förlaget och Myndigheten för tillgängliga medier. Anmäl dig till registret via e-post eller telefon:

E-post | register@mtm.se

Telefon | 040-653 27 00

Hjältarna Gurlie och Ulla

◆ När jag var liten hade jag turen att känna tant Gurlie. Hon bodde i huset snett bakom vårt och då och då bjöd hon hem mig och mina syskon. Hon läste berättelser för oss som hon skrivit, ofta på vers. Och när vi fyllde år fick vi alltid en nyskriven saga i present. Förutom läsningen hittade Gurlie på andra saker med oss – lärde oss avancerade kortspel som chokladkasino, gjorde olika brädspel och vi fick ta ansvar för hennes dvärgpudal Cilla. Gurlie var vårt alldeles egna läsombud.

När jag hörde talas om Ulla Borgius som utsetts till Årets läsombud tänkte jag på tant Gurlie. Personer som Gurlie och Ulla delar med sig av läsningen till de som inte har förmågan själva. Och inte nog med det. De utmanar oss, för ung som gammal behöver växa. Ulla lär känna varje person hon möter på Mariahemmet och ser vad just hen behöver för att utvecklas. Hon ser till att de får träffa personer de aldrig skulle mött annars. Tack Gurlie för allt du gjorde för mig och mina syskon, och tack Ulla för allt du gör för de äldre. Jag hoppas så på turen att få möta en Ulla på gamla dagar!

En annan pristagare vi skriver om i det här numret är Ann Gomér. Hon har skrivit de populära böckerna om grannarna på gruppboendet Bofinken och tilldelas Lättlästpriset för den tredje delen i serien – **Rockfesten**. Lättlästpriset delades ut för första gången 2020 och har äntligen satt lättläst på kartan!

Fler boktips hittar du som vanligt på baksidan av tidningen. Denna gång med jultema.

Hoppas du får en riktigt god jul, vi ses nästa år!

Anette Säfström, Redaktör

Foto: Sylvia Asklöf Fortell

INNEHÅLL

- 3 Nyheter
- 4 Vinnaren av Årets läsombud
- 6 Nominerade till priset
- 7 5 frågor till Ann Gomér
- 8 Böcker om julen!

Kontakta oss!

Mejla oss om du har tips och förslag på innehåll i tidningen.
info@mtm.se

Läsombudet ges ut av Myndigheten för tillgängliga medier två-tre gånger per år.

Redaktion: Anette Säfström, Maria O'Donnell, Amanda Visterlind.

Ansvarig utgivare: Magnus Larsson **Tryck:** Östertalje tryckeri

ISSN: 2002-1674. **ISSN digital utgåva:** 2002-1682. **Webb:** mtm.se/lasombud

Lättläst bok om EU-valet

Den 9 juni 2024 är det EU-val. Då har fler än 350 miljoner personer i EU:s medlemsländer möjlighet att välja politiker till Europaparlamentet. Det EU bestämmer har stor betydelse för oss i Sverige men trots det är det många som inte röstar. Vissa kanske inte vill och andra vet för lite om EU och valet.

– Det känns extra viktigt att berätta om EU-valet eftersom valdeltagandet är så lågt. Särskilt viktigt är det om det beror på att många inte vet vad valet handlar om, säger författaren Bengt Fredrikson som skrivit den lättlästa boken **Dags att rösta – EU-valet 2024**.

Bengt Fredrikson är journalist på den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor och hoppas att boken kan fungera som en manual. Den berättar om EU, om hur det går till att rösta, vilka svenska partier som är med och deras åsikter om EU. Boken släpps i januari och kommer finnas som tryckt bok i bokhandeln, som gratis pdf att ladda ner från 8 Siders hemsida och som talbok och punktskriftsbok i Legimus.

Bengt Fredrikson hoppas att många röstar i EU-valet 2024.

Foto: Elliot Elliot

Ella är en elev som arbetat med boken.

Foto: Ann Gomer

Releasefest för Tjuvbus på Lillhaga

I oktober var det releasefest för boken **Tjuvbus på Lillhaga**. Den är ett samarbete mellan elever på skolorna Haganässkolan och Linnéskolan i Älmhult och författaren Annika Rehn. Eleverna kom med förslag på innehåll och Annika Rehn skrev berättelsen. Målgruppen för **Tjuvbus på Lillhaga** är ungdomar och unga vuxna med funktionsnedsättning och förhoppningen är att boken ska fungera som ett diskussionsunderlag till samtal om normer, bemötande, kön med mera. Boken ges ut på Bona Signum förlag.

Viktig tidning fyller jämnt!

Nästa år fyller den lättlästa nyhetstidningen 8 Sidor 40 år! Den riktade sig först främst till personer med intellektuell funktionsnedsättning men är idag populär även hos äldre, personer som lär sig svenska och barn och ungdomar. Och den passar utmärkt som högläsning!

8 Sidor finns som papperstidning, på webben och som app. Håll utkik efter evenemang om lättläst nästa år på **8sidor.se** och **mtm.se**.

Foto: Apaiöga

Ulla Borgius högläsning öppnar för samtal

Med varm hand leder Ulla Borgius de äldre genom lässtunder, sånger och träffar med inbjudna gäster.

– Jag är så glad över priset. Man får så mycket glädje tillbaka från deltagarna, säger hon.

Det gäller att se sina läsare i ögonen, stå rakt framför dem, så att de ser dig ordentligt och sedan läsa deras kroppsspråk. De måste få känna sig sedda. Det säger Ulla Borgius, som blivit utsedd till årets Läsombud. Ulla Borgius högläser för de boende på Mariahemmet i Torsås och har gjort så sedan 2016. Hon läser inte bara, utan sjunger med sina läsare, bjuder in gäster och är inte rädd att ta sig en svängom med någon herre.

– Jag är ju gammal lärare så jag arbetar precis som förr med att planera mina lässtunder noga innan. Och efteråt utvärdera och se vad som kan bli bättre nästa gång.

Hon läser gärna sådant som öppnar för samtal.

– Jag läser ibland en bok som heter **En stuglunkas minnen**. Den handlar om tant Alice som bodde i en by bredvid Torsås och många kände henne. Jag läser också en bok som heter **Innan de faller i glömska**. Den öppnar till många samtalsämnen. Jag läser även reportage i tidningen Barometern och vår dagstidning Torsåsposten. **Fördelen med att bli gammal** av Göran Ekevald har jag beställt på biblioteket. Den tror jag kan bli intressant. Och så **Prästen med grönt hår**, den är lättläst och trevlig.

Ulla Borgius har en klar och stadig röst när Läsombudet talar med henne på telefon. Det är läraren som slår igenom.

– Jag gillar ju att träffa människor, det måste man när man håller på med detta, säger hon. Men det som är viktigt

Juryns motivering:

Med värme, trygghet och uppfinningsrikedom skapar Ulla Borgius lästillfällen för de boende på Mariahemmet i Torsås. Lässtunderna väcker inte bara gamla minnen till liv utan tar också avstamp i det aktuella. Hon vågar möta läsarna i både glädje och sorg och är inte heller rädd för att bjuda in samtiden.

Prisutdelningen hölls på Torsås bibliotek i november. Ulla Borgius fick diplom och blommor av Emma Kindblom, ställföreträdande enhetschef på MTM.

att påpeka är att jag inte gör detta ensam utan jag har ett fint samarbete med biblioteket och framför allt personalen på Mariahemmet. De hjälper ju bland annat till med att ställa fram och plocka undan inför och efter lässtunderna.

När Ulla Borgius kommer till lässtunden börjar hon alltid med att ropa upp alla närvarande. Som i skolan, säger hon och skrattar. Sedan berättar hon pedagogiskt om vad som ska hända. Varje lässtund avslutas med att sjunga tillsammans, samma sång varje gång: **Nu går sista visan.**

– Men om någon är trött slipper de vara med. Det är viktigt att se läsarna, känna in deras behov. Det beror ju så mycket på dagsformen, säger hon.

Det som utmärker Ulla Borgius är att hon inte heller är rädd för att föra in samtidens frågor till de äldre på hemmet. Hon har bjudit in flyktingar som berättat om sina liv och den filippinska städerskan på hemmet berättade för dem om hur de firar påsk i hennes hemland.

– Det är viktigt att de gamla får träffa och lära sig förstå människor från andra länder, säger Ulla Borgius. När jag bjöd in en somalisk man från en närliggande flyktingförläggning var det många som aldrig mött en mörk människa förr, berättar hon.

Vad är det som driver dig?

– Det ger så mycket tillbaka säger hon med sin tydliga och varma stämma. Jag lär mig så mycket också. Jag läser in mig på olika ämnen som vi kan prata och läsa om, till exempel när det är dags för älgjakt eller surströmming. Jag vill få in samtiden i våra träffar men också att de väcker gamla minnen till liv.

Text: Maria O'Donnell Foto: Sylvia Asklöf Fortell

” Jag läser in mig på olika ämnen som vi kan prata och läsa om, till exempel när det är dags för älgjakt eller surströmming.”

Ullas tips till nya högläsare

- Lyssna till oss gamla högläsare för tips och idéer.
- Vuxenskolan har inspirationsträffar med tips på böcker, till exempel lättläst.
- Ta hjälp av bibliotekarierna på folkbiblioteken.
- Lyssna in vilken kunskap deltagarna har, alla ska få möjlighet att prata.
- Läs av kroppsspråk hur de känner sig. Någon kanske hostar och någon är lite trött. Vi måste respektera att de inte alltid lyssnar.
- Det är viktigt med ögonkontakt.
- Lär dig namnen på deltagarna. De måste känna sig sedda och vi måste prata med dem.
- Vi har en herre som kommer från Tyskland, då är det självklart att vi sjunger några enkla tyska sånger. De finns ju ofta på svenska också, då sjunger han och jag först på tyska sen sjunger vi allihop på svenska.

Kjell Göransson

Högläser på äldreboenden och seniorträffar i Järfälla. Har högläst i 13 år.

Varför är högläsning viktigt?

– Jag vill ge människor upplevelser och spännande, fin och rolig litteratur. Det kan dyka upp minnen hos lyssnarna, då samtalar vi lite grann efteråt. Jag vill också skapa intresse för litteratur och böcker så att många kan fortsätta läsa eller lyssna själva. Det är det många som gör och flera skriver dagbok om sitt liv.

Vad läser du?

– Väldigt blandat. Noveller, klassiska Strindberg, Lagerlöf, Moberg. En del lättlästa böcker. Jag försöker knyta an till aktuella tider och årstider. Om jag ser nån författare som är aktuell på tv kan jag läsa inledningen på en bok som den har skrivit. Runt jul läser jag alltid **Den heliga natten** av Selma Lagerlöf. Och så försöker jag lyssna in vad deltagarna har för intressen.

Mina tips till nya högläsare

- Jag har dokumenterat vad jag läst och hur ofta. Det skickar jag ut till intresserade.
- Jag har kontakt med andra läsombud i kommunen där vi kan prata med varandra och få tips. Det tycker jag är bra.

Möt de övriga nominerade till Årets läsombud

”Högläsning gör världen större”

Yvonne Schöld

Är läsombud på daglig verksamhet i Kävlunge kommun. Har högläst i två år.

Varför är högläsning viktigt?

– Många har det rätt tufft i vardagen, det blir en stund där det bara är vi. Vi kan leva oss in i en annan situation, känna igen oss och skratta åt det absurda i tillvaron. Det är också en chans att berätta om sina erfarenheter. Jag trodde kanske inte att jag skulle klara det, eftersom jag aldrig hållit i en bokcirkel tidigare.

Vad läser du?

– Böcker där de känner igen sig men också romantik och äventyr. Det kanske handlar om gruppboenden, att flytta hemifrån, att vara kompis med någon. Jag använder LL-förlagets katalog för att hitta tips och har också samarbete med biblioteket.

Mina tips till nya högläsare

- Var dig själv. Sänk kraven.
- Ha ett glas vatten till hands och erbjud också deltagarna.
- Tänk på luften i rummet, öppna ett fönster om det går.
- Ordna gärna författarbesök. Ann Gomér kom till oss.
- Det är viktigt att deltagarna sitter bekvämt och att platsen är lugn.
- Boken **Bokcirkel i lättläst**.

Lars Eric Johansson

Högläser på folkbiblioteket i Årjäng och på filialbiblioteket i Töcksfors. Har högläst i fyra år.

Varför är högläsning viktigt?

– Det är rogivande, en stunds vila och oas i en rörig tid. Deltagarna kommer troget så jag förstår att våra träffar är givande. Det är stort att genom texterna få ta del av andra människors tankar och erfarenheter. Världen blir större, vi kommer ut ur vår bubbla.

Vad läser du?

– Noveller från olika epoker, kulturer och länder. Jag letar upp noveller av lagom längd så att vi hinner läsa klart. Texter med ingångar till samtal. Under pandemin läste jag många humoristiska noveller. Vi behövde få skratta. Vi samarbetar med Svenska kyrkan och nu deltar en pastorsadjunkt som bidrar med en dikt som vi samtalar om. Vi har blivit belasta och upptäckt att många Nobelpristagare inte alls är oläsliga. Deras noveller har bidragit till nya upptäckter och samtal.

Mina tips till nya högläsare

- Gå gärna en utbildning i till exempel Shared reading.
- Dela erfarenheter med de som jobbat som högläsare ett tag.
- Det finns många tips i www.litteraturbanken.se
- Övning ger färdighet.

Rockfesten är tredje delen i Ann Gomérs serie om grannarna på gruppboendet Bofinken. **Spåren i snön** är första delen och **Älskar, älskar inte** den andra.

5 FRÅGOR TILL...

... **Ann Gomér** som tilldelas Studieförbundet Vuxenskolorns Lättlästpriset 2023 för sin feelgoodbok **Rockfesten**.

1 Hur känns det?

– Jag är jätteglad. Att få det här priset känns som att man nått toppen i genren! Det finns inget annat pris som är bättre än detta, så något har jag ju gjort rätt!

2 Vad tror du att juryn föll för?

– Jag tror att många kan känna igen sig i boken och bokens karaktärer. Sen tror jag att min blandning av humor och skildringar av jobbigare känslor uppskattas. Jag är inte rädd för att ha med konflikter i mina böcker, men samtidigt är humorn jätteviktig.

3 Vad betyder det för dig att din bok vann?

– Det är så klart en bekräftelse på att mina böcker funkar. Häromdagen hörde en SFI-lärare av sig och berättade att hon tyckte att böckerna var fantastiska att arbeta med i klassrummet. Det är jätteroligt att få sådan feedback, men det smäller extra högt att ens bok blir utsedd till årets bästa lättlästa bok.

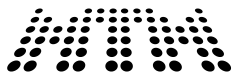
4 Vad kan priset ge för ringar på vattnet tror du?

– Jag tycker att det här priset sätter lättlästa böcker på dagordningen på ett jättebra sätt, att uppmärksamma lättlästa böcker som har vuxna som målgrupp. Det jag brinner mest för är att fler människor med intellektuell funktionsnedsättning ska få möjlighet att läsa och få tillgång till böcker. I skolan finns böcker på ett naturligt sätt. Men efter skolan kan det lätt bli så att läsandet faller. Om det inte finns någon på din gruppboende eller din dagliga verksamhet som är intresserad av böcker så är det lätt att läsandet förbises för den här gruppen. Särskilt eftersom många kan ha svårt att själva gå till biblioteket och låna böcker.

5 Vad ska du göra med prispengarna?

– Min dotter ska snart flytta till Buffalo i New York. Där finns det också jättefina fågelskådarmöjligheter, så det blir en resa dit så snart som möjligt.

Text: Björn Gadd

MYNDIGHETEN FÖR
TILLGÄNGLIGA MEDIER

Box 51
201 20 Malmö

B PP Sverige, Port Payé

BOKTIPS!

GOD JUL!

Gillar du att komma i julstämning med en god bok? Eller tycker du kanske om att få hemmet att dofta julmat? Här får du tips på fyra böcker att umgås med inför storhelgen.

Laga julmat

av Jessica Frej, LL-förlaget

Den kända matprofilen Jessica Frej lagar mat på tv och föreläser. 2021 släppte hon den lättlästa kokboken **Laga mat** och nu ger hon ut en bok med fokus på julmat. Hon bjuder på klassiker som köttbullar och Janssons frestelse och nya favoriter som krämig grönkålsallad och kladdkaka med saffran. Recepten är lätta att följa med korta steg-för-steg-beskrivningar i text och bild.

Foto: Lina E. Adamo och freepik/Starline

Bra för korta
högläsningss-
tunder

En julsaga

av Charles Dickens, Vilja förlag

2022 gav Vilja förlag ut den här klassikern i lättläst version. Kanske är det en av världens mest lästa berättelser om julen. Historien om den girige affärsmannen Scrooge som ofrivilligt tar sig ut på en resa genom sitt eget liv. Boken som kom ut 1843 är en blandning av satir och värme och är ett av Charles Dickens mest berömda verk.

Jul i krinolin

av Amanda Hellberg, Vilja förlag

Tycker du om historiska romaner med romantik och övernaturliga krafter? Då kanske du gillar den här feelgoodromanen som är bearbetad till lättläst. Boken utspelar sig i Sverige på 1800-talet och handlar om Lovisa Lind som ska emigrera till Amerika. Men mötet med en vresig man för henne in på ett annat äventyr.

En jul tillsammans

av Eli Åhman Owetz, LL-förlaget

En mysig julroman om 90-åringarna Maj och Lennart. De har just flyttat ihop och känner sig som tonåringar. Varje kapitel börjar med en kort repetition av vad som hänt tidigare i boken. Därför passar den extra bra för kortare högläsningstunder. Boken är en fristående uppföljare till Eli Åhman Owetz bok *Sköna Maj* som vann Lättlästpriset 2022.

